

Coraz większe zagrożenie pożarami

Fala upałów, która od wielu dni przetacza się przez Europę, przyczyniła się do ogromnych pożarów. Wysokie temperatury zagrażają również naszym lasom.

Polskie lasy należą do potencjalnie mocno zagrożonych pożarami ze względu na skład gatunkowy, wiek, a także zachodzące zmiany klimatyczne.

Bez zakazu wstępu

Konsekwentnie budowany przez La-

Jeśli zauważysz pożar w lesie, to

- zawiadom straż pożarną (telefon 998 lub 112),
- ocenić sytuację – jeżeli jest to zarzewie pożaru i zauważasz tłącą się pokrywę ściółkową, trawę, pojedyncze gałęzie na niewielkiej powierzchni (kilka m kw.), podejmij próbę ugaszenia, wykorzystując np. gałęzie, koc, części ubioru, wodę (jeżeli jest dostępna),
- jeżeli jest to pożar niemożliwy do ugaszenia przy pomocy dostępnych środków – sprawdź, czy jesteś w bezpiecznym miejscu. Jeśli nie – uciekaj! Gdy znajdziesz się w strefie zadymienia, pochyl się nisko (przy ziemi jest mniej dymu), osłoń usta i nos chustką lub częściami odzieży.

sy Państwowe – od pożarów z początku lat 90. – system przeciwpożarowy działa dziś znakomicie i takie katastrofy, o jakich słyszymy w innych krajach, są praktycznie wykluczone.

Na dzisiaj nie ma powodów, by wprowadzić zakaz wstępu do lasów. Sytuacja przeciwpożarowa jest stabilna. Aktualnie na większości terenów leśnych Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Poznaniu obowiązuje 2. (średni) stopień zagrożenia pożarowego w godzinach południowych.

Jedynie południowa Wielkopolska zanotowała 3. (najwyższy) stopień zagrożenia. Wilgotność ściółki waha się w godzinach rannych od 12 do 21 proc., natomiast w godzinach popołudniowych, przy 2. stopniu zagrożenia, wilgotność ta osiąga 13 proc.

Podstawowe zasady

Aby uniknąć pożarów lasów, należy przestrzegać podstawowych zasad, bo choć podatność na nie zależy przede wszystkim od pogody, to w 90 proc. odpowiedzialny jest człowiek.

W lasach, na terenach śródleśnych, łąkach, torfowiskach i wrzosowiskach, jak również w odległości do 100 m od granicy lasu, zabronione jest:

- rozniecanie ognia poza miejscami wyznaczonymi,

Najczęstsze przyczyny pożarów lasów

- nieostrożność przy posługiwaniu się ogniem otwartym
- podpalenia,
- wady urządzeń i instalacji.

- wypalanie wierzchniej warstwy gleby i pozostałości roślinnych,
- palenie tytoniu poza drogami utwardzonymi i miejscami przeznaczonymi do pobytu ludzi.

Samochodami wolno poruszać się tylko po drogach oznakowanych drogowskazami.

Ludzie i pogoda

Największe zagrożenie powodują osoby korzystające z letniego wypoczynku oraz zbieracze grzybów. To oni niestety używają otwartego ognia, paląc papierosy i rozpalając ogniska, grillując w nieodpowiednich miejscach czy wyrzucając niedopałki papierosów z przejeżdżających aut.

Podatność lasów na pożary zależy przede wszystkim od pogody, która ma wpływ na wilgotność ściółki. Jej spadek poniżej 28 proc. znacznie zwiększa zagrożenie. Las jest wtedy doskonałym materiałem palnym, jednak aby powstał pożar, potrzebne jest źródło ognia. Za ponad 90 proc. po-

Stopnie zagrożenia pożarowego w lasach

- 0 – brak zagrożenia,
- I – zagrożenie małe,
- II – zagrożenie duże, bądź ostrożny,
- III – zagrożenie katastroficzne.

żarów na terenach leśnych odpowiada człowiek.

Do większości pożarów dochodzi przy najwyższym stopniu zagrożenia. Z reguły mają charakter powierzchniowy – pali się poszycie, zarośla i pojedyncze drzewa.

Kiedy nie ma wstępu

W przypadku katastroficznego zagra-

żenia wprowadzane są okresowe zakazy wstępu do lasu. Dzieje się tak po 5 dniach, gdy wilgotność ściółki, mierzona o godz. 9.00 rano, jest niższa niż 10 proc. Informacje o zakazach podawane są poprzez ogłoszenia umieszczane w terenie zagrożonym oraz publikowane w lokalnych mediach, a także na stronie internetowej Lasów Państwowych.

Podczas pożaru wydzielają się toksyczne dymy negatywnie oddziałujące na środowisko. Po ugaszeniu ognia las odradza się przez dziesiątki lat.

Pamiętajmy, że w okresie największego zagrożenia, tj. od 1 kwietnia do 31 października, często wystarczy iskra, aby spłonęło kilka, kilkanaście czy kilkadziesiąt hektarów lasu.

Sebastian Pośpiech

O pożarach lasów w Portugalii i nie tylko

W hiszpańskim dzienniku *El País* opublikowano artykuł na temat przyczyn dwóch gwałtownych pożarów lasów w Portugalii w 2017 r. W czasie jednej zaledwie godziny spłonęło tam 14 tys. ha lasu. Natężenie ciepła wytworzonego przez płomienie było odpowiednio 68 i 142 razy większe od wyemitowanego podczas wybuchu bomby atomowej w Hiroszimie.

W związku ze zmianami klimatycznymi można mówić o tzw. 6. generacji pożarów lasów, piszą inżynierowie Marc Castellnou i Alexander

Garcia Hernandez. Tego typu wielkoobszarowe pożary mogą zdominować środowisko pożaru, generując własną dynamikę rozprzestrzeniania się ognia.

W jaki sposób? Poprzez wytworzenie potężnych kolumn konwekcyjnych, które wychodzą ponad troposferę. Stamtąd, pod wpływem wilgoci i chłodu, spadają na ziemię stając się źródłem tysięcy płomieni. Stąd pożar pojawia się tam, gdzie go się nie spodziewano, zabijając dużą liczbę ludzi i zwierząt. Żywił prze-

nosi się z prędkością i intensywnością, wobec których służby są bezradne.

Konwekcja to proces przekazywania ciepła związany z ruchem materii w gazie, cieczy lub plazmie. To także sam ruch materii związany z różnicą temperatury, co prowadzi do przenoszenia ciepła. Taka sytuacja miała miejsce w czerwcu ub. roku w Pedrogao Grande.

Ogień wytworzył tak mocną konwekcję, że czasza dymów zmieniła się błyskawicznie w *ogniowy cumu-*

lonimbus. Ogień napędzał kolumnę konwekcyjną, która rosła coraz wyżej. Na wysokości około 15 tys. m zabrakło energii, by podtrzymać konwekcję, i ta ogromna chmura spadła pod własnym ciężarem, wyzwalając wiatr o prędkości ponad 100 km na godzinę. To rozpędziło ogień we wszystkich kierunkach. W tym momencie pożar strawił prawie 5 tys. ha lasu w ciągu 20 min., osaczając i zabijając 64 osoby.

Ekspertom zajęło dwa miesiące, zanim przebadali i opisali to zjawie-

sko. Zwrócili przy tym uwagę na dużą ilość palnej biomasy w lesie. Aby ugasić pożar, powinno jej być poniżej 10 ton na ha, a w lasach Portugalii jest jej ponad 30 t na ha. W tej sytuacji służby bywają bezradne. To wynik zaniku gospodarki leśnej, niezbiierania chrustu czy powalonych drzew, które stają się doskonałym paliwem dla ognia.

(jur)

Zredagowano na podstawie materiału opublikowanego na *Onet.pl* 26.07.2018.

Lasy kontra susza

Lasom przypisuje się duże zdolności magazynowania wody. Badania pokazują, że na terenach o dużej lesistości miesięczne przepływy w ciekach wodnych są bardziej wyrównane niż te poza obszarami leśnymi. Jednak w ostatnich latach coraz częściej mamy do czynienia z długimi okresami suszy.

Naturalny magazyn

Las odgrywa bardzo ważną rolę w obiegu wody w przyrodzie. Opady na terenach leśnych są o 10 proc. większe od tych na obszarze otwartym. Korzenie drzew zapobiegają erozji gleby i zamulaniu cieków wodnych. Woda jest zatrzymywana w wierzchnich warstwach gleby, więc nie spływa szybko do rzek. Dzięki temu ograniczone są gwałtowne wzebrania, a w okresach suchych w ciekach dłużej płynie woda.

Drzewa w procesie transpiracji wyparowują duże ilości wody do atmosfery dzięki czemu pozostaje ona na rynku lokalnym. Gdyby nie było roślinności, spłynęłaby ona szybko po powierzchni ziemi do rzek, a z nimi w inne okolice, często powodując tam powódzie. Ocenia się, że zdolność magazynowania wody w ekosystemach zarządzanych przez Lasy Państwowe to 11,5 mld m sześć., a koszt tej bioretencji jest praktycznie równy 0 zł. Prawie 8 tys. ha krotoszyńskich lasów to lasy wodochronne, głównie chroniące zbiorniki podziemne w okolicach Krotoszyna i Zdun.

Zmienność opadów

Warunki wodne decydują też o stabilnym rozwoju drzewostanów, który jest możliwy jedynie przy stosunko-

wo niewielkich zmianach poziomu wody. Dużym zagrożeniem dla lasu są zmiany przekraczające tolerancję drzew na brak lub nadmiar wilgoci.

W ostatnich latach obserwujemy dużą zmienność opadów atmosferycznych, które są głównym źródłem wody dla lasów. Okresy suszy przeplatają się z deszczowymi. Jednak niedobory występują znacznie częściej. Poziom wody gruntowej obniża się. Stare drzewa przyzwyczajone do w miarę stabilnych warunków zaczynają chorować. Z czasem ich osłabienie staje się coraz bardziej widoczne i przeradza się w zamieranie.

Walka z brakiem wody

Brak wody doskwiera też zwierzętom, zwłaszcza tym związanym z mokradłami. Zanikają miejsca rozrodu płazów i ptactwa wodno-błotnego, zmniejsza się różnorodność biologiczna, a wraz z nią zdolność lasów do obrony przed organizmami szkodliwymi.

Leśnicy dostrzegają ten problem i od kilkunastu lat starają się przeciwdziałać niekorzystnym procesom. Pierwsze środki na poprawę warunków wodnych Lasy Państwowe pozyskały już w latach 90. ubiegłego wieku z funduszu PHARE i od tego czasu stale podejmowane są różno-

Prawie 8 tys. ha lasów chroni podziemne zbiorniki koło Krotoszyna i Zdun zaopatrujące nas w wodę

rodne działania ograniczające ubytek wilgoci.

Najczęściej stosuje się:

- spowolnienie spływu powierzchniowego, aby wydłużyć czas wsiąkania wody w glebę,
- zwiększenie retencji wód powierzchniowych,
- ochronę i renaturyzację mokradel,
- zwiększanie zdolności retencyjnych drzewostanów poprzez ich

przebudowę i dobór odpowiedniego składu gatunkowego.

Dwa projekty unijne

Obecnie Lasy Państwowe realizują dwa duże projekty unijne: *Zwiększanie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych* oraz *Przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach górskich związanej ze*

spływem wód opadowych...

W pierwszym z tych programów uczestniczy również Nadleśnictwo Krotoszyn. Zrealizowane do tej pory inwestycje zachęcają nas do dalszej poprawy warunków wodnych. Wszędzie tam, gdzie zatrzymaliśmy wodę, rozwija się bujne życie. Nasze zbiorniki zasiedlane są przez nowe gatunki zwierząt i roślin.

Przemysław Świerblewski

Z czworonogiem do lasu

Wakacje to idealny czas na spacer. W lasach pojawiły się grzyby, więc najlepiej wyruszyć w knieje. Czy możemy zabrać ze sobą psa? Jak zapewnić mu bezpieczeństwo?

Las to miejsce niezwykle interesujące dla naszych czworonożnych przyjaciół. Pełno w nim nowych zapachów, jest tyle miejsc do odkrycia,

tyle kamieni do obwąchania i zaznaczenia.

Wypuszczony do niego pies często zapomina, że jest posłusznym to-

warzyszem swych właścicieli i *traci słuch*. Może wtedy stanowić zagrożenie dla zwierząt zamieszkujących las. Nawet jeśli na co dzień jest leni-

wym lokatorem kanapy. Instynkt łowiecki drzemie w każdym piesku.

Na gnanego pasją i ciekawością zwierzaka czyhają również realne zagrożenia, z których często nie zdajemy sobie sprawy. Jednym z najgroźniejszych jest wścieklizna. Ta choroba została niedawno stwierdzona w Krotoszynie, więc nie jest to wymaginowane niebezpieczeństwo.

przebieg i nierzadko prowadzi do śmierci.

Oprócz wymienionych zagrożeń nasz pupil może się zwyczajnie zgubić lub natknąć na wnyki lub inne siadła zastawione przez kłusowników. Odnalezienie go może kosztować wiele czasu i nerwów zarówno naszych, jak i zaginionego.

Właściciel jest odpowiedzialny za

Na gnanego pasją i ciekawością zwierzaka czyhają również realne zagrożenia, z których często nie zdajemy sobie sprawy. Jednym z najgroźniejszych jest wścieklizna. Ta choroba została niedawno stwierdzona w rejonie Krotoszyna, więc nie jest to wymaginowane niebezpieczeństwo.

Buszujący wśród roślinności pies może się natknąć na różne zwierzęta (np. dziki, żmije) mogące go zaatakować w samoobronie.

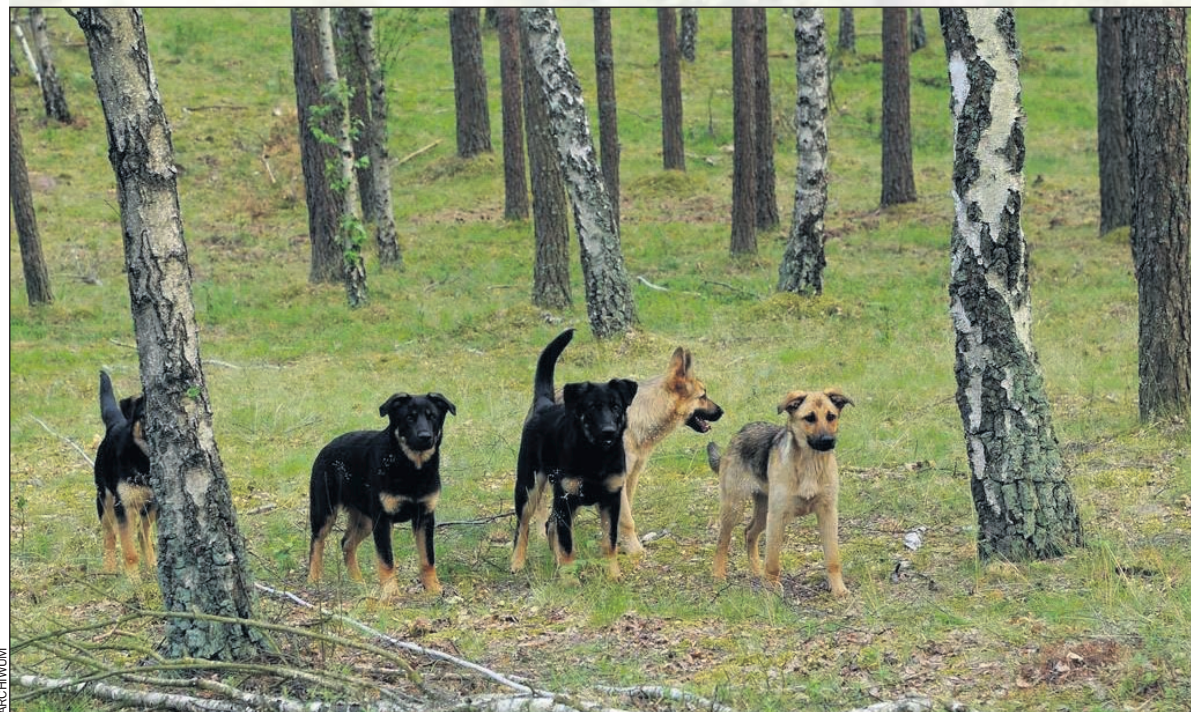
W okolicach nor lisich lub borsuczych łatwo zarazić się świerzbowcem lub innymi pasożytami, których zwalczanie może być długie i kosztowne.

Nawet kleszcz, będący częstą pamiątką z psich spacerów może okazać się wektorem babeszjozy. Choroba ta ma zwykle bardzo gwałtowny

swojego czworonoga, dlatego powinien być zawsze przezorny i zapobiegliwy. Najlepszym sposobem zapewnienia bezpieczeństwa psu i otoczeniu jest prowadzenie go na smyczy. Tylko wtedy będziemy mieli pewność, że nic złego mu się nie przytrafi.

Zapewne powyższe przesłanki przyświecały też ustawodawcy, który w ustawie o lasach zapisał obowiązek prowadzenia psa na smyczy.

(pśw)

Posłuszne właścicielom psy w lasach „tracą słuch”

Program małej retencji zakończy się w 2020 roku

Nadleśnictwo Krotoszyn po raz drugi przystąpiło do współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej programu mającego na celu zapobieganie suszom i powodziom.

W naszych lasach znajdują się niewielkie zbiorniki wodne, dzięki którym zatrzymywane i gromadzone są wody opadowe. Działania te nazywamy małą retencją.

W ramach projektu realizowane będą inwestycje związane z budową, przebudową, odbudową i poprawą funkcjonowania zbiorników wraz z ich infrastrukturą, taką jak zastawki piętrzące wodę do wysokości

śnictwa Starylas (oddz. 66f), o pow. 0,70 ha i pojemności 5.280 m sześć.

Zadaniem 17 zastawek będzie piętrzenie wody i spowalnianie jej odpływu z terenów leśnych. Zostaną zlokalizowane głównie na rowach melioracyjnych, przede wszystkim w obrębie leśnym Jasne Pole.

Planowana wartość zadania wraz z dokumentacją projektową wynosi 1 mln 210 tys. zł.

Powstanie 17 zastawek piętrzących wodę

1 m. Chodzi także o infrastrukturę umożliwiającą czerpanie wody do celów przeciwpożarowych przez jednostki straży pożarnych.

W Nadleśnictwie Krotoszyn zakres programu małej retencji obejmuje budowę i rozbudowę 20 obiektów.

– Obecnie mamy już wyłonionego wykonawcę robót budowlanych na terenie leśnictwa Smoszew, czyli budowy zbiornika i trzech zastawek – wyjaśnia Agata Zaradna-Kaźmierczak. Termin zakończenia prac wyznaczono na 30 listopada br.

– Obecnie mamy już wyłonionego wykonawcę robót budowlanych na terenie leśnictwa Smoszew, czyli budowy zbiornika i trzech zastawek – wyjaśnia Agata Zaradna-Kaźmierczak. Termin zakończenia prac wyznaczono na 30 listopada br.

tów, w tym rozbudowę 2 zbiorników wodnych oraz budowę nowego zbiornika retencyjnego. – Oprócz tego planujemy budowę 17 urządzeń piętrzących wodę w rowach melioracyjnych – mówi Agata Zaradna-Kaźmierczak z Nadleśnictwa Krotoszyn.

Powstanie jeden nowy zbiornik na terenie leśnictwa Starylas (oddział 15 l) – o pow. 0,32 ha i pojemności maksymalnej 2.620 m sześć.

Odnowione mają zostać dwa zbiorniki. Jeden na terenie leśnictwa Smoszew (oddz. 23a), o pow. 0,25 ha i pojemności 2.800 m sześć. (przy zbiorniku będzie również zastawka piętrząca wodę). Drugi na terenie le-

W lipcu ogłoszono drugi już przetarg na opracowanie dokumentacji projektowej dla wszystkich pozostałych obiektów. Najprawdopodobniej będzie gotowa w połowie przyszłego roku. Wtedy zostanie ogłoszony przetarg na roboty budowlane, które prawdopodobnie zakończą się w 2020 r.

Całkowite zakończenie realizacji projektu planowane jest na 2020 r. Po zamknięciu prac trzeba będzie wysłać odpowiednie dokumenty do jednostki nadzorującej projekt (Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych), aby uzyskać refundację poniesionych kosztów.

Sebastian Pośpiech

O bushcraftcie słów kilka

Ten, kto pozostawia leśne otoczenie w pierwotnym stanie, zasługuje na szacunek

Skauting, survival, bushcraft – nowe (?), zataczające coraz szersze kręgi i profesjonalizujące się zjawisko zawsze było i jest związane z lasem. Jak funkcjonować, gdy to, co dla jednych stanowi ucieczkę od cywilizacji i oazę wolności, dla innych jest zakładem pracy z całym spektrum przepisów?

Spacer to za mało

W czasie wypoczynku na łonie przyrody łatwo dostrzec bogactwo możliwości, jakie nam ono stwarza. Możemy leniuchować w trawie lub przedzierać się przez najbliższe zakątki, znajdując miejsce dla siebie, po czym zapragnąć przebywać w nim regularnie, na swoich warunkach, w zgodzie z własnym rozumieniem natury.

Ilość filmów w serwisach społecznościowych, a także ślady w terenie świadczą o tym, że bushcraft jest popularny, że coraz więcej ludzi odczuwa potrzebę kontaktu z naturą. Całonocne obozowanie w lesie o dowolnej porze roku jest możliwe dzięki dużemu asortymentowi odzieży, mat, tarpów, gadżetów przetrwania oraz umiejętnościom i hartowi ducha bushcraftowców.

Zgodnie z zapisami ustawy o lasach biwakować można tylko w miejscach wyznaczonych. W warunkach Lasów Państwowych są to tzw. grzybki, wiaty, miejsca postoju oznakowane stosownymi tablicami. Miejsca te bez wątpienia są wytworem cywilizacji, od której wielu ma ochotę wziąć wolne i polegać wyłącznie na własnych siłach.

Trzeba jednak pamiętać, że z lasu korzystają różne grupy ludzi, dlatego wprowadzono ustawowe zasady, których należy przestrzegać.

Przyroda nie tylko dzika

Oprócz walorów turystycznych i krajobrazowych las pełni ważną funkcję gospodarczą. Bezpośrednim tego efektem są ograniczenia w udostępnianiu lasu osobom, które nie wykonują żadnych prac w lesie.

Wyróżniamy dwa rodzaje zakazu wstępu do lasu: okresowy i stały. Okresowy może zostać wydany w warunkach zagrożenia pożarowego, gdy las dotknęły znaczące uszkodzenia, np. od wiatru, a także gdy prowadzone są prace niebezpieczne, jak ścinka drzew.

Całoroczny zakaz wstępu dotyczy najmłodszego lasu (gdy drzewka nie przekroczą 4 m wysokości), drzewostanów nasien-nych (oznaczonych żółtymi ciągłymi opaskami na drzewach), powierzchni doświadczalnych, źródlisk rzek i potoków, terenów zagrożonych erozją, a także terenów oznaczonych jako ostoje zwierzyny.

Nieprzeciętny turysta

Jednym z głównych celów wyprawy bushcraftowej jest ognisko. W świetle przepisów rozpalanie ognia jest możliwe tylko w miejscach wyznaczonych, które są usytuowane przy leśnej bazie turystycznej. Palenie ognia gdziekolwiek indziej jest surowo zabronione.

W środowisku bushcraftowców jest wiele osób rozumiejących ten zakaz, potępiających nadużywanie i nieumiejętne korzystanie z ognia. Leśnicy odpowiedzialni za las muszą jednak iść o krok dalej. Każdy zdaje sobie sprawę, jak niewiele potrzeba, by zapłonął las i jak trudno go ugasić.

Przepisy dotyczące używania otwartego płomienia nie podlegają interpretacji i muszą być literalnie stosowane.

Wiele osób uprawiających bushcraft szczeni się umiejętnością wtapienia się w otoczenie i niepozostawiania po sobie żadnych śladów. Jest to bez wątpienia wielka zaleta. Osoba, która spędza w lesie jedną lub kilka nocy, po czym zostawia otoczenie w pierwotnym stanie, zasługuje na szacunek. Powinien to być wzór dla użytkowników leśnych parkingów pozostawiających śmieci obok pustych koszy!

Powody, dla których ludzie wybierają leśną głąsę zamiast dyskoteki i galerii handlowej, są dla mnie całkowicie zrozumiałe. Leśnicy nie są wrogiem bushcrafterów, przecież obie grupy szanują las i starają się go maksymalnie zrozumieć.

Rozumiemy, że nie chcą, by traktować ich jak zwykłych biwakowiczów, jednak my znamy dokładnie leśne ostępy i wiemy, gdzie znajdują się w nich miejsca niebezpieczne, cenne przyrodniczo lub chronione z innych powodów.

Dlatego warto się z nami kontaktować i uzgodnić sposób bezkonfliktowego korzystania z lasu. Czasami wystarczy postawić nogę na ściółce, by znaleźć się poza cywilizacją.

Radostaw Bałeczny

Bushcraft

Umiejętność przetrwania w dzicy, rodzaj turystycznego korzystania z lasu polegający na radzeniu sobie w czasie wyprawy przy pomocy podstawowych narzędzi, rozwiązywaniu problemów dzięki wiedzy i umiejętnościom, a nie nowoczesnemu sprzętowi. Po bushcrafterach nie pozostają żadne ślady.

Wilków u nas (raczej) nie spotkasz...

Ile jest wilków w Polsce, dokładnie nie wiadomo. Obecnie wielkość krajowej populacji jest wedle różnych źródeł szacowana na ok. 1200-2000 osobników. W okolicach Krotoszyna wilk nie był widziany od dziesięcioleci.

Zasięg jego występowania obejmuje wszystkie większe kompleksy leśne na wschód od Wisły, całe Karpaty oraz większość lasów nizinnej części Polski Zachodniej. W naszych lasach wilków nie widziano od wielu lat. Najbliżej nas widziano wilka pod Rawiczem w 2016 r. – *Wilki bytują w lasach antonińskich, gdzie nagrały się przynajmniej dwa razy na fotopułapkę. Było ich kilka i stwierdzano też inne ślady bytowania tych drapieżników (np. odchody)* – mówi Przemysław Świerblewski z Nadleśnictwa Krotoszyn. Jest stale obecny w Borach Dolnośląskich czy Puszczy Noteckiej.

Człowiek zawsze czuł respekt przed tym zwierzęciem. Wilka cechuje mądrość, niedościgniona organizacja życia w stadzie zwanym watahą i umiejętności łowieckie. Aby nie dopuścić do agresywnych zachowań, które rozbijają jedność stada, wilki wykształciły rozbudowany system hierarchii i dominacji.

Są wyjątkowo przebiegłymi myśliwymi. Podążają w grupie trop w trop za ofiarami, ale kilka z nich wybiega do przodu, aby czatować. Pozostałe rozbiegają się w wachlarz i biegną truchtem w stronę zwierzęcia, na które polują. Te, spłoszone, uciekają nieświadomie niebezpieczeństwa w stronę czatowni. Ukryte dotąd pozostałe drapieżniki napadają na swoje ofiary, które – okrazone – nie mają gdzie uciec.

Ten sposób polowania przysporzył wilkom wrogów, dlatego m.in. w 1955 r. zaczęto je tępić na ogromną skalę.

Przez 3 lata zastrzelono ich ok. 1.450. Wiosną 1959 r. populacja wilków spadła w kraju do 255 sztuk!

Dziś sytuacja uległa znacznej poprawie. Notowany od 2005 roku wzrost zasięgu występowania wilka w Polsce, w tym coraz szybsza rekolonizacja zachodniej części kraju, są wynikiem objęcia tego gatunku ochroną w 1998 r.

Głównym pokarmem wilków są duże ssaki kopytne, w Polsce jelenie i sarny, w mniejszym stopniu dziki. Wilki rzadko polują na małe ssaki, ptaki i gady. Jak wynika z badań, wataha bytująca w Puszczy Białowieskiej zabija zimną przeciętnie jedną dużą ofiarę co drugi dzień, a dzienna konsumpcja wynosi ok. 5 kg na jednego osobnika.

Wilcze wycie służy porozumiewaniu się na dalekie odległości, głównie z członkami własnej watahy. Zwierzęta te mogą się wzajemnie słyszeć na odległość 10 km, człowiek zaś wilcze zawodzenie ma szansę usłyszeć z 3 km. Badacze wyróżniają różne rodzaje wycia, oznaczające np. triumf przy upolowanej ofierze, zwoływanie watahy na polowanie, wycie terytorialne (określające zasięg obszaru bytowania).

Wilki wydają też głosy, gdy są blisko siebie. To piszczenie, jęczenie, skomlenie, warczenie, szczekanie czy głośnie ziewanie. Każdy z tych dźwięków jest inny i przekazuje inną informację.

Oprac. Sebastian Pośpiech

O WILKU MOWA CZ. 1

WILK (*Canis lupus*) – drapieżnik, największy europejski przedstawiciel rodziny psowatych. Masa samca może dochodzić do 70-80 kg (w Polsce średnio ok. 35-40 kg). Samice wilków są mniejsze o ok. 10-20%. Ich długość życia warunkach naturalnych wynosi do 12 lat (w warunkach hodowlanych do 16 lat), przeciętnie żyją ok. 6-8 lat. Od 1998 roku wilk jest gatunkiem ściśle chronionym w całej Polsce.

WYGLĄD I CECHY ROZPOZNAWCZE

GRUCIOL FIOKOWY czarna kapa włosów w odległości 1/3 od nasady ogona

SZYJA gruba i mocna, zlewa się z łobowiem

GŁOWA duża z szarokim czołem i długimi włosami po bokach

USZY trójkątne, za uszami sierść nuda zabarwiona

„GRZYWA” [na barku, barkach i łopatkach] utworzona z najdłuższych, ciemno zakończonych włosów

PYSK długi, masywny, żyłny po bokach

NOS czarny

WARGI bardzo ciemne

OCZY skórzyste, czarne, owalowe, łezkowate od żółtej do brązowej, kąci oczu również czarne

SIERŚĆ gęsta, zwykle rude, rudobrzozowa, szaro-ruda, szaro-brązowa lub ciemnoszara; spod ciała jasnorude lub jasnoszare

OGON uniesiony poziomo podczas pokazywania agresji lub dominacji; w neutralnej pozycji ogon jest zwieszony w dół

WATAHA – STRUKTURA WILCZEJ RODZINY

Wilki są drapieżnikami socjalnymi. Blisko 90% żyje w grupach rodzinnych, tzw. watahach. To jedne z najbardziej zorganizowanych i trwałych struktur rodzinnych u kregowców. Stada żyjące na terenie Polski są niewielkie i średnio składają się z 3-6 wilków. W grupie występuje wyraźna struktura dominacji, a status decyduje zarówno o możliwości rozrodu jak i pierwszeństwie w dostępie do jedzenia.

niejlinijna para dorosłych wilków, jedyna w grupie, która może się rozmnożyć, zarządza całym stadem

samiec alfa [basior]

samica alfa [wodziu]

samiec beta „pasista”, opiekuje się młodymi

szczeniata urodzone w ostatnim miesiącu, do wejścia w okres dojrzewania wszystkie dojeżdżają wilki opiekują się nimi (kamień po okresie kamienia mlekiem matki i wychowują)

osobniki podporządkowane polonowo pary alfa z ostatnich lat

osobnik omega najniższy status w grupie; czasowo lub stale odwołany od watahy, często okazywany przez innych jej członków

osobnik niespokrewniony wyjątkowo może zostać przyłączony do watahy

OBSZARY, NA KTÓRYCH STWIERDZONO WYSTĘPOWANIE WILKA

Dobry stan lasów i rosnąca liczba jeleniowatych oraz dzików sprzyja rozwojowi populacji wilka w Polsce. Z roku na rok jest go coraz więcej. Szacuje się, że w naszym kraju jest ok. 1200 wilków.

TERYTORIUM

W Polsce wilk jest związany ze środowiskiem leśnym lub terenami leśno-polinymi. Wielkość terytorium zależy m.in. od zasobności pożywienia, wielkości watahy, sezonu itp. Każda wataha zajmuje oddzielne, określone terytorium, które znajduje moczem, odchodami, charakterystycznym drapaniem ziemi (zostawiając wydzielnię z gruczołów na opuszkach tylnych łap) i wyciem.

	GÓRY	NIZINY
średnia wielkość terytorium watahy w Polsce:	90-150 km ²	200-400 km ²
średnie zagęszczenie wilków na 100 km ² :	1,5-4 osobniki	2-2,5 osobnika

źródło: Instytut Ochrony Przyrody PAN Opracowanie: Polska Grupa Infograficzna

O WILKU MOWA CZ. 2

Lasy Państwowe prowadzą 8 ośrodków rehabilitacji dzikich zwierząt, gdzie trafiają chore lub poszkodowane w wypadkach wilki.

CZASZKA I ZĘBY

Czaszka u wilków jest wydłużona, a część przednia jest większa od mózgowej. Wielkość czaszki wilka jest praktycznie taka sama co u dużych psów, stąd trudności w rozróżnieniu.

Nacisk szczęki dorosłego wilka może wynosić do 15 kg/cm²

KOŚĆ CZOŁOWA

KOŚĆ NOSOWA

SZCZĘKA (20 zębów)

ŁUKI JARZMOWE mocno wysklepione

GRZBIENI STĘŻALKOWY zewnętrzny, masywny

ŻUCHWA mocna i masywna (22 zęby)

LAMACZE do kruszenia i łamania kości

SIEKACZE (12) do ogryzania mięsa z kości

KŁY (4) do chwytania i zabijania ofiary

PRZEDTRONOWCE (16, po 4 na górze i dole) do cięcia pokarmu na mniejsze fragmenty

TRZONOWCE (10, 2 na górze, 3 na dole) do rozcierania i rozdabiania pokarmu

ZMYŚŁY

WZROK Wilk widzi porównywalnie dobrze jak człowiek, choć monochromatycznie. Ma za to doskonale rozwinięte widzenie periferyjne. Jego oczy są nastawione na rozpoznawanie ruchu. Zawierają 95% pręcików i tylko 5% czopków, dzięki czemu wilki widzą dobrze w nocy.

WĘCH

Nos wilka zawiera ok. 200 mln komórek węchowych, dlatego jego węch jest ok. 100 razy lepszy od węchu człowieka.

CIĄG TROPÓW

Wilki w odróżnieniu od psów pozostawiają trop w linii prostej. Psy natomiast chodzą szeroko i chaotycznie. Tropy wilków są w Polsce spotykane coraz częściej. Dzięki dobremu stanowi lasów z roku na rok wilków przybywa.

A. LINIOWY UKŁAD TROPÓW, TZW. SZNUROWANIE

[wilk poruszający się truchtem]

B. NIELINIOWY UKŁAD TROPÓW, TZW. TROT

tylna łapa
przechnia łapa

Opracowanie: Polska Grupa Infograficzna

Magiczny buk pospolity

Buk pospolity zwany też zwyczajnym (*fagus sylvatica*) w lasach Nadleśnictwa Krotoszyna rośnie na powierzchni 241 ha.

Drzewa osiągają do 40 m wysokości

Drzewostany bukowe zajmują zaledwie 5 proc. polskich lasów, a w naszym nadleśnictwie ten odsetek jest jeszcze niższy, bo wynosi tylko 1,3 proc.

Osiąga wysokość 40 m, dochodzi do pełnej dojrzałości po 90 latach. W Tatrach potrafi rosnąć na wysokości 1.300 m n.p.m., w Bieszczadach zaś na 1.250 m n.p.m.

Liście są jajowate czerwieniejące jesienią. Owoc buka to trójkanciasty, brązowy orzech. Charakterystyczna dla buka kora jest popielata i gładka. Buk rosnący w zwarciu ma pień o wyraźnie widocznym wierzchołku i gęstą osadzoną wysoko koronę. Drzewo rosnące otwarcie ma krótki pień przechodzący w konary. Korona jest gęsta, rozłożysta i nisko osadzona.

Buk dostarcza ciężkiego, cennego drewna. Jest twarde, lekkie, łupliwe

i łatwe do obróbki. Wykonuje się z niego instrumenty muzyczne (ze względu na właściwości rezonansowe). To bardzo dobry opał – od stuleci wyrabia się z niego smołę drzewną i węgiel drzewny.

130 tys. m³
drewna bukowego
można pozyskać z drzew
w Nadleśnictwie
Krotoszyn

Najładniejsze okazy rosną pod Szczecinem, w Puszczy Bukowej, liczącej ponad 7 tys. ha. Jednak drzewo to kojarzone bywa najczęściej z Karpatami, gdzie na dużych powierzchniach tworzy lite drzewostany.

Dziś buczyna ma jedno z największych zastosowań z wszystkich gatunków drewna. Znakomicie nadaje się na meble, parkiety i mozaiki. Wysokie ceny osiągają kłody nadające się na okleinę.

Buk był drzewem magicznym dla dawnych mieszkańców gór. Rozwijający się wiosną zwiastował rozpoczęcie wypasów na halach i połoninach, natomiast rudziejące lasy bukowe dawały hasło do zejścia w doliny. Nasi przodkowie wierzyli, że z zapadnięciem nocy wróżki i czarownice ujmują się za ręce i tańczą wokół jego grubego pnia. W starożytnej Grecji buk uchodził za drzewo wróżbitów

Buk ma wiele pozytywnych cech. Łagodzi napięcia i poprawia humor. Wpływa pozytywnie na myśli człowieka.

(popi)